

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	11
Rozdział 1	
PODSTAWY ŹRÓDŁOWE I ZARYS STANU BADAŃ	19
Rozdział 2	
SPECYFIKA MYŚLENIA MAGICZNEGO	27
2.1. MAGIA I JEJ DEFINICJE	27
2.2. CHARAKTERYSTYKA MYŚLENIA MAGICZNEGO WCZESNEGO ŚREDNIO- WIECZA	28
Rozdział 3	
ZJAWISKO UROKU I JEGO ZWIĄZEK Z MAGIĄ APOTROPEICZNĄ	37
Rozdział 4	
APOTROPEICZNE DZIAŁANIA MAGICZNE WYKONYWANE W DOMU	49
4.1. ZABIEGI APOTROPEICZNE ZWIĄZANE Z BUDOWĄ DOMU	51
Ofiara zakładzinowa a źródła archeologiczne	55
4.2. NEGATYWNA ROLA PROGU	62
4.2.1. Znaczenie progu w obrzędowości rodzinnej.....	63
4.2.2. Magia apotropeiczna i sporząca związana z progiem	66
4.2.3. Rola progu u wczesnośredniowiecznych Słowian	68
4.3. SYMBOLICZNA WYMOWA OGNISKA DOMOWEGO	72
4.3.1 Ognisko domowe jako przejaw życia rodzinnego	73
4.3.2. Duchy i demony zamieszkujące okolice ogniska	75
4.3.3. Demony opiekuńcze w przekazach pisanych	78
4.3.4. Duchy opiekuńcze rodu i rodziny.....	81

4.3.5. Demony przeznaczenia w przekazach pisanych	82
4.3.6. Kult ogniska domowego i demonów opiekuńczych w źródłach archeologicznych	83
4.3.7. Kult ognia w domostwie	85
4.3.8. Ogień jako apotropeion.....	89
4.3.9. Oczyszczająco-ochraniająca moc popiołu, węgla drzewnych oraz dymu..	90
4.3.10. Kult ognia a źródła archeologiczne.....	92
4.4. SYMBOLICZNA ROLA OGNI PALONEGO W DOMU I JEGO ZWIĄZEK Z KULTEM PRZODKÓW	94
4.4.1. Nazwy nadawane zmarłym przodkom.....	94
4.4.2. Zmarły przodek jako wąż.....	95
4.4.3. Miejsce przebywania dusz zmarłych w obrębie domostwa	96
4.4.4. Formy kultu przodków w obrębie domostwa	97
4.4.5. Przedstawienia zmarłych przodków	100
4.4.6. Domowy kult przodków w źródłach archeologicznych.....	101
4.5. ZABIEGI APOTROPEICZNE WYKONYWANE PRZY CZYNNOŚCIACH DOMOWYCH I RZEMIEŚLNICZYCH	106
4.5.1. Apotropeiczna rola amuletów i innych przedmiotów.....	107
4.5.2. Apotropeiczna funkcja węzła (zawijazywanie/rozwijazywanie).....	123
4.5.3. Znak apotropeiczny – krzyż	125
4.5.4. Apotropeiczna moc czerwieni.....	137
4.5.5. Apotropeiczna moc przedmiotów o ostrych zakończonien	138
4.5.6. Apotropeiczna rola przedmiotów o kształcie kulistym.....	142
4.5.7. Apotropeiczna funkcja przedmiotów czyniących hałas.....	151
4.5.8. Apotropeiczna rola przedmiotów związanych z rzemiosłem.....	159
ROZDZIAŁ 5	
APOTROPEICZNA ROLA ZABIEGÓW MAGICZNYCH DOKONYWANYCH NA CMENTARZU	165
5.1. APOTROPEICZNA SYMBOLIKA ZMARŁEGO W RYTUAŁACH PRZEJŚCIA.....	171
5.2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBRZĄDKU GRZEBALNEGO W ŚREDNIOWIECZU	174
5.2.1. Obrządek ciałopalny w świetle źródeł archeologicznych i pisanych.....	175

5.2.2. Charakterystyka budowy grobu na cmentarzyskach ciałopalnych	178
5.2.3. Charakterystyka budowy grobu na cmentarzyskach o obrządku mieszanym.....	187
5.2.4. Obrządek szkieletowy w świetle źródeł archeologicznych i pisanych.....	190
5.2.5. Charakterystyka budowy grobów na cmentarzyskach szkieletowych	195
5.3. SAKRALNA MOC ZMARŁEGO	199
5.3.1. Ubiór zmarłego jako wynik zabiegów apotropeicznych	199
5.3.2. Niektóre dary grobowe i ich apotropeiczna symbolika	201
5.4. POCHÓWKI TZW. NIETYPOWE JAKO WYNIK ZABIEGÓW APOTROPEICZNYCH.....	218
5.4.1. Pochówki puste i cząstkowe.....	219
5.4.2. Pochówki tzw. wampiryczne.....	223
5.5. ZABIEGI OCHRONNE WYKONYWANE WOKÓŁ GROBÓW	231
5.5.1. Rekonstrukcja obrzędowości pogrzebowej w świetle źródeł etnograficznych i pisanych.....	231
5.5.2. Symbolika materialnych pozostałości obrzędów pogrzebowych	237
ROZDZIAŁ 6	
APOTROPEICZNE DZIAŁANIA MAGICZNE W MIEJSCACH KULTU.....	243
6.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SŁOWIAŃSKICH MIEJSC KULTU	243
6.2. OFIARA JAKO ZABIEG APOTROPEICZNY W MIEJSCACH KULTU	268
ROZDZIAŁ 7	
MAGICZNE DZIAŁANIA APOTROPEICZNE „OSWAJANIA” PRZESTRZENI	275
7.1. NEGATYWNA ROLA GRANICY	277
7.2. „OCHRONA” PRZESTRZENI A ŹRÓDŁA ARCHEOLOGICZNE	281
ROZDZIAŁ 8	
PODSUMOWANIE	289
WYKAZ SKRÓTÓW JĘZYKOWYCH.....	294
ANEKSY	295
Aneks 1. Średniowieczne cmentarzyska na ziemiach polskich uwzględnione w tekście.....	296

Aneks 2. Słowiańskie wczesnośredniowieczne miejsca kultu na ziemiach polskich w świetle badań archeologicznych	303
KATALOG	306
SPIS TABEL ZAWARTYCH W KATALOGU	307
LITERATURA	435
SUMMARY	
SLAVIC PROTECTIVE MAGIC IN THE EARLY MIDDLE AGES ON POLISH TERRITORIES.....	489
INTRODUCTION	489
1. SOURCE FOUNDATIONS AND THE OUTLINE OF THE STATE OF RESEARCH	492
2. THE SPECIFIC OF MAGICAL THINKING.....	493
3. THE PHENOMENON OF CHARM AND ITS RELATIONSHIP WITH APOTROPA- IC MAGIC	495
4. APOTROPAIC MAGIC ACTIVITIES PERFORMED AT HOME	497
5. APOTROPAIC ROLE OF MAGIC RITES PERFORMED IN THE CEMETERY	506
6. APOTROPAIC MAGICAL ACTIONS IN SLAVIC PLACES OF WORSHIP.....	512
7. APOTROPAIC MAGICAL ACTIONS OF “TAMING” SPACE.....	515
8. CONCLUSION	515